

BILAG VI

FÆLLESSKABSRETTENS ANVENDELSE VED DE NATIONALE DOMSTOLE

1. Anvendelse af EF-traktatens artikel 177

EF-Domstolen (i det følgende benævnt »Domstolen«) fik i 1995 forelagt en række præjudicielle spørgsmål af nationale domstole, der var stødt på problemer m.h.t. fortolkningen af fællesskabsretten eller var i tvivl om gyldigheden af en af Fællesskabets retsakter.

Antallet af præjudicielle sager, der indbringes for Domstolen, varierer betydeligt fra år til år, men der var med 251 indbragte sager i 1995 tale om en betydelig stigning i forhold til de foregående år. Nedenfor findes en opgørelse over antallet af sager for de sidste seks år:

1990: 142 sager

1991: 186 sager

1992: 162 sager

1993: 204 sager

1994: 203 sager

1995: 251 sager.

I 1995 udgjorde de præjudicielle sager ca. 60 % af de i alt 415 sager, der blev indbragt for Domstolen.

Som de foregående år stillede domstolene i næsten alle medlemsstater præjudicielle spørgsmål i 1995; Finland var eneste undtagelse, men her må det indskydes, at det drejer sig om en ny medlemsstat samt, at der blev stillet spørgsmål fra domstolene i de to andre nye medlemsstater.

Der er imidlertid stor forskel på, hvor mange spørgsmål det enkelte land stiller. Medens f.eks. de italienske, tyske og franske domstole stillede henholdsvis ca. 60, 50 og 40 spørgsmål, stillede domstolene i Det forenede Kongerige kun ca. 20 spørgsmål, hvilket var nogenlunde samme antal som de nederlandske domstole. Kun ti sager er indbragt af de spanske domstole, hvilket placerer dem efter de belgiske og på samme niveau som de græske domstole.

Efterhånden som sagerne indgår til Domstolens justitskontor, offentliggøres de med deres fulde ordlyd i De *Europæiske Fællesskabers Tidende*. Nedenstående to tabeller viser dels, hvor mange spørgsmål de enkelte medlemsstater stillede, dels hvilke nationale domstole i sidste instans der stillede spørgsmålene.

Antal præjudicielle spørgsmål pr. medlemsstat i 1995 (sammenholdt med 1994)

Medlemsstat	Samtlige domstole 1995 (1994)	Heraf i sidste instans 1995 (1994)
Belgien	14 (19)	4 (2)
Danmark	8 (4)	1 (—)
Tyskland	51 (44)	17 (11)
Grækenland	10 (—)	2 (—)
Spanien	10 (13)	— (5)
Frankrig	43 (36)	2 (7)
Irland	3 (2)	1 (—)
Italien	58 (46)	2 (5)
Luxembourg	2 (1)	1 (1)
Nederlandene	19 (13)	14 (7)
Portugal	5 (1)	3 (—)
Det Forenede Kongerige	20 (24)	5 (1)
Østrig	2 (—)	1 (—)
Sverige	6 (—)	— (—)
Finland	— (—)	— (—)

Spørgsmål fra domstole i sidste instans:

Belgien	Cour de Cassation	2
	Conseil d'État	2
Tyskland	Bundesgerichtshof	3
	Bundesverwaltungsgericht	4
	Bundesfinanzhof	9
	Bundessozialgericht	1
Spanien	Tribunal Supremo de Justicia	2
Frankrig	Cour de Cassation	2
Italien	Consiglio di stato	2
Luxembourg	Conseil d'État	1
Nederlandene	Raad van State	2
	Hoge Raad	8
	Centrale Raad van Beroep	1
	College van Beroep	1
	Tariefcommissie	2
Det Forenede Kongerige	Court of Appeal	3
	House of Lords	2
Danmark	Højesteret	1
Grækenland	Statsrådet	2
Irland	Supreme Court	1
Østrig	Oberste Gerichtshof	1
Portugal	Supremo tribunal administrativo	3

2. Vigtige domme afsagt af nationale domstole i sidste instans

2.1. Indledning

Nedenstående gennemgang giver et overblik over udviklingen i de øverste nationale domstoles holdning til fællesskabsretten.

I lighed med tidligere år har Kommissionen haft adgang til de oplysninger, der indsamles af Domstolens dokumentationstjeneste. Kommissionens undersøgelser har gjort det muligt at finde frem til de afgørelser, hvori der er gjort brug af fællesskabsretten, idet det dog må erindres, at tilfælde, hvor en national domstol burde have anvendt fællesskabsretten, ikke kan findes ved søgning i databankerne, hvis dommen ikke omtaler nogen fællesskabsretslig regel. I øvrigt er Kommissionen ikke i stand til systematisk at gennemgå de mange domme, der hvert år afsiges af de øverste nationale domstole. Det kan til orientering oplyses, at Domstolens dokumentationstjeneste hvert år får kendskab til mindst 1 200 domstolsafgørelser, som vedrører fællesskabsretten.

2.2. Emne for undersøgelserne

Man har undersøgt de afgørelser, der blev truffet eller offentliggjort for første gang i 1995 med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

1. Har en domstol, hvis afgørelse ikke kan appelleres, undladt at forelægge et præjudicielt spørgsmål i en sag, der rejser tvivl om fortolkningen af en uklar fællesskabsretslig bestemmelse?

Er der andre beslutninger i forbindelse med indbringelse af præjudicielle sager, der bør gennemgås nærmere?

2. Har en domstol — i modstrid med den regel, der er fastlagt i dommen i sag 314/85 Foto-Frost — erklæret en retsakt fra Fællesskabets institutioner ugyldig?

I hvilken udstrækning har de nationale domstole med udgangspunkt i den fælles dom i sagerne 143/88 og 92/89, Zuckerfabrik Süderditmarschen, tilladt udsættelse med gennemførelsen af en national forvaltningsakt vedtaget med baggrund i en fællesskabsretslig forordning, beslutning eller afgørelse?

3. Har der været afgørelser, der fortjener særlig opmærksomhed, enten fordi de kan bruges som rettesnor for kommende sager, eller fordi kendelsen indeholdt specielt overraskende elementer?

1. Første spørgsmål

I Belgien har Cour d'arbitrage⁽¹⁾, der er national domstol i sidste instans, afvist to anmodninger om at erklære nationale bestemmelser vedrørende miljøafgifter ugyldige; systemet med miljøafgifter går ud på at pålægge produkter, der anses for at

være skadelige for miljøet, en afgift med henblik på at opmuntre producenter til at anvende andre, mindre skadelige stoffer; sagsøgerne mente, at dette var et brud på det forfatningsmæssigt sikrede princip om ligebehandling, og de mente endvidere, at det var en overtrædelse af både EF-traktaten — navnlig artikel 6, 30 og 95 — og direktiv 83/189/EØF⁽²⁾ om en informationsprocedure for tekniske standarder og forskrifter. Da Cour d'arbitrage ikke fandt, at miljøafgifterne var i strid med ovennævnte bestemmelser, afviste den sagsøgernes subsidiære anmodning om indgivelse af præjudicielle spørgsmål for Domstolen.

Dommen 7/95 vedrørende emballage til drikkevarer fastsatte, at flasker, der indeholder PVC, er de eneste, der ikke kan få fjernet eller nedsat miljøafgiften. Sagsøgerne mente, at den belgiske lov i praksis var diskriminerende over for de franske producenter og distributører af mineralvand, eftersom disse anvendte PVC-flasker i modsætning til de belgiske distributører. Den belgiske domstol mente ikke, at den belgiske lov havde krænket hverken det forfatningsmæssige princip om ligebehandling eller EF-traktatens artikel 95 og mente heller ikke, at bestemmelsen havde til formål at beskytte belgiske økonomiske interesser, eftersom der blandt sagsøgerne var belgiske PVC-producenter; endelig understregede domstolen, at det stod enhver producent/distributør frit for at anvende emballage, der ikke er belagt med miljøafgift.

Med hensyn til dommen 8/95 om anvendelse af miljøafgiften på batterier mente den belgiske domstol, at systemet om tilbagelevering af brugte batterier, der er en forudsætning for fritagelse for miljøafgift, for så vidt som det henhører under EF-traktatens artikel 30, ikke er i modstrid med denne. Da systemet er ens for alle og er nødvendigt for en effektiv naturbeskyttelse, kan det ikke erstattes af mindre restriktive bestemmelser for samhandelen inden for Fællesskabet. Domstolen tilføjede, at det i det påkomne tilfælde var rimeligt og fornuftigt at behandle batterier, der ikke anses for at være farlige, på samme måde som dem, der er omfattet af direktiv 91/157/EØF⁽³⁾. Domstolen forstår i øvrigt ikke, hvordan sagsøgerne kan føle deres rettigheder krænket p.g.a. den påståede manglende forudgående konsultation af de implicerede parter, som ovennævnte direktiv foreskriver⁽⁴⁾.

Endelig gav den belgiske domstol i disse to domme udtryk for, at de bestemmelser, der var indbragt for retten, ikke henhørte under direktiv 83/189/EØF, i og med de som almenyldig regel pålægger, at producenter på deres produkt ved hjælp af et mærke skal angive, om det pågældende produkt er pålagt en miljøafgift eller ej. Domstolen præciserede endvidere, at for så vidt som den lovmæssige forpligtelse til produktmærkning kan opfattes som en »teknisk specifikation«, skal kun gennemførelsesbestemmelserne evt. meddeles⁽⁵⁾.

I Spanien har Tribunal Supremo, der er domstol i sidste instans, i en dom af 27. marts 1995⁽⁶⁾ afvist at stille præjudicielle

⁽¹⁾ Dom 7 og 8/95 afgivet af Cour d'arbitrage den 2. februar 1995, Journal des tribunaux, 1995, s. 470 og s. 474-477.

⁽²⁾ Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter; EFT nr. L 109 af 26. 4. 1983, s. 8.

⁽³⁾ Rådets direktiv 91/157/EØF af 18. marts 1991 om batterier og akkumulatører, der indeholder farlige stoffer, EFT nr. L 78 af 26. 3. 1991, s. 4, sidst ændret ved Rådets direktiv 93/86/EØF; EFT nr. L 264 af 23. 10. 1993, s. 51.

⁽⁴⁾ Artikel 7.

⁽⁵⁾ Gennemførelsesforanstaltningerne til disse generelle bestemmelser er blevet indbragt for statsrådet (Conseil d'Etat) med krav om ophævelse; statsrådet har stillet et præjudicielt spørgsmål til Domstolen med henblik på en klar fortolkning af direktiv 83/189/EØF, EF, 4. december 1995, dom nr. 56.569, sag C-13/96.

⁽⁶⁾ Gaceta Juridica de la C.E., Boletín 1995 nr. 105, s. 59.

spørgsmål til Domstolen angående gyldigheden af artikel 47 i forordning 1408/71⁽¹⁾ vedrørende beregning af det beløb, der skal udbetales under pensionsforsikringsordningerne. Domstolen fremførte to grunde til sit afslag: for det første forelå der ingen begrundet tvivl om den korrekte anvendelse af hverken den nationale eller fællesskabsretten, for det andet er det ikke muligt at behandle en sag som en ankesag, når de berørte parter ikke ved den indledende begæring har gjort opmærksom på, at de mener, der foreligger et problem. Tre af dommerne var imidlertid dissenterende og mente, at det var påkrævet at indbringe sagen som præjudicielt spørgsmål for Domstolen⁽²⁾. Desuden havde en lavere rangerende domstol, Tribunal Superior de Justicia del País Vasco, i sine kendelser af den 31. maj⁽³⁾ og 27. juli 1994⁽⁴⁾ allerede indbragt lignende præjudicielle spørgsmål for Domstolen.

I Nederlandene udtalte Hoge Raad sig uden at stille præjudicielle spørgsmål til Domstolen i en dom af 16. maj 1995⁽⁵⁾ i en sag om forenelighed mellem artikel 30 i EF-traktaten og den nederlandske lov om affald («Afvastoffenwet»), der forbyder bilophugnings-føretagender at virke uden tilladelse. Betegnelsen »bilvrag« dækker ikke beskadigede biler med en gyldig nederlandske nummerplade eller registreringsattest; det er altså lovligt at opbevare og bearbejde sådanne biler uden tilladelse. Eftersom importerede biler umuligt kan opfylde disse kriterier, mente den pågældende virksomhed, at den nederlandske bestemmelse var i modstrid med artikel 30. Ifølge den nederlandske domstol er den pågældende lov ikke i modstrid med artikel 30, da det ikke er sværere for en virksomhed at opnå tilladelse til at bearbejde importerede end nederlandske køretøjer. Den nederlandske domstol mente ikke, at umuligheden af at forsyne importerede køretøjer med nummerplade og registreringsattest på nogen måde lå til grund for denne beslutning, eftersom der ikke var tale om en betingelse for at kunne drive en sådan forretning.

I en anden sag fra Nederlandene mente Raad van State i en dom af 16. juni 1995⁽⁶⁾ ikke, at der var behov for at stille præjudicielle spørgsmål til Domstolen. Sagen omhandlede en klage fra private borgere over en egnsudviklingsplan i forbindelse med forstærkning af diger. Klagen gik navnlig på, at planens indvirkning på miljøet ikke i forvejen var blevet forelagt til bedømmelse, hvilket ifølge sagsøgerne var i modstrid med

direktiv 85/337/EØF⁽⁷⁾. Ifølge den nederlandske lov, som egnsudviklingsplanen er en del af («Deltawet grote rivieren»), er digearbejder imidlertid ikke omfattet af direktivet.

Skønt Raad van State i sin kendelse af 8. marts 1995 stillede et præjudicielt spørgsmål til Domstolen⁽⁸⁾ med henblik på at få oplyst, om visse former for digeudbygning kommer ind under, hvad direktivet betegner som »Anlæg til regulering af vandløb«, gik den nederlandske domstol uden at afvente Domstolens svar i denne sag ud fra, at denne form for arbejder kunne være omfattet af direktivet.

Endvidere mente den nederlandske domstol, at den undtagelsesbestemmelse, der findes i den nederlandske lov, ikke var berettiget ud fra direktivets artikel 1, stk. 5, der udelukker anvendelsen af direktivet på projekter, der i detaljer er vedtaget ved en specifik national lov, for ifølge Raad van State beskriver den nederlandske lovtæst ikke de pågældende diger i detaljer, men nævner dem blot. Derimod mente Raad van State, at undtagelsen i den nederlandske lov var berettiget i henhold til artikel 2, stk. 3, i direktivet, der tillader, at en medlemsstat i enkelt-sager og under forudsætning af, at der er tale om undtagelsestilfælde, kan se bort fra direktivets bestemmelser. De projekter, der indgår i Deltawet grote rivieren, var ifølge Raad van State tilstrækkeligt præcist defineret, og der var desuden tale om en undtagelsestilfælde, i betragtning af i hvor høj grad gennemførelsen af projektet hastede.

Endelig bør den nederlandske domstol Raad van States kendelse af 7. juli 1995⁽⁹⁾ nævnes i forbindelse med EF-artikel 177. I denne sag anfægtede et nederlandsk medlem af Europa-Parlamentet den nederlandske finansministers beslutning om at nægte ham adgang til visse referater fra EU-ministerrådsmøder. Problemet bestod i at finde frem til, om bestemmelsen i Rådets forretningsorden⁽¹⁰⁾, hvori det hedder, at Rådets forhandlinger — såfremt Rådet ikke beslutter anderledes⁽¹¹⁾ — er omfattet af hemmeligholdelsespligten, har forrang frem for den nederlandske lov om åbenhed i forvaltningen («Wet Openbaarheid van bestuur»), hvilket Raad van State mente var tilfældet. Under henvisning til talrige kendelser fra Domstolen, mente den nederlandske domstol, at fællesskabsrettens forrang også er gældende for forretningsordenen, selv om denne ikke kommer ind under

(¹) Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71, af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet; EFT nr. L 149 af 5. 7. 1971, s. 2.

(²) Det bedes i forbindelse med det andet argument bemærkes, at dommen fra Tribunal Supremo forelå før Domstolens domme af 14. december 1995 i sagen C-312/93, Peterbroeck mod den belgiske stat og i de forenede sager C-430 og 431/93, Van Schijndel mod Stichting Pensioenfonds.

(³) EFT nr. C 316 af 12. 11. 1994, s. 9.

(⁴) EFT nr. C 386 af 31. 12. 1994, s. 7.

(⁵) Dom fra Hoge Raad (strafferet) af 16. maj 1995, Officier van Justitie mod Autohandel en sloperij J.R. B.V., NJ 1995, nr. 567.

(⁶) Beslutning fra Raad van State (afdelingen for administrative domstole) af 16. juni 1995, C.J.L. de Wit mod Gelderlands faste repræsentanter, AB 1995, nr. 384.

(⁷) Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet; EFT nr. L 175 af 7. 7. 1985, s. 40.

(⁸) Sag nr. C-72/95, ikke afsluttet.

(⁹) Metten mod finansministeriet, resumé i Nederlands Juristenblad 1995, Katern, s. 545, nr. 17.

(¹⁰) I øjeblikket Rådets afgørelse af 6. december 1993 om vedtagelse af Rådets forretningsorden; EFT nr. L 304 af 10. 12. 1993, s. 1, artikel 5.

(¹¹) Se Domstolens kendelse af 19. oktober 1995 i Carvel og Guardian mod Rådet, T-194/94, der endnu ikke er offentliggjort i Sml.en.

nogen af de kategorier, der er nævnt i EF-traktatens artikel 189. Da Raad van State endvidere var af den mening, at fællesskabsrettens forrang også gælder for fællesskabsbestemmelser, der ikke har umiddelbar virkning, mente den nederlandske domstol ikke, at det var nødvendigt at afgøre, om den pågældende bestemmelse i forretningsordenen havde en sådan virkning, og fremførte slutteligt, at hvis adgangen til information om Rådsmøder skulle afhænge af den nationale lovgivning i det land, forespørgslen kom fra, ville forretningsordenens bestemmelser om fortrolighed ikke have megen værdi.

Hvad angår præjudiciel forelæggelse, udgør kendelsen af 11. december 1995 (*) fra den østrigske Verfassungsgerichtshof et interessant eksempel. I denne kendelse, giver den østrigske domstol udtryk for, at manglende overholdelse af den forpligtelse til at forelægge sagen for EF-Domstolen, der påhviler domstole i sidste instans, må betragtes som en krænkelse af den østrigske grundlovs artikel 83, paragraf 2, i henhold til hvilken ingen kan nægtes behandling ved sin naturlige domstol. Den østrigske Verfassungsgerichtshof, der havde fået forelagt en appelsag rettet mod en beslutning taget af de østrigske myndigheder for offentlige indkøb (Bundesvergabeamt), uden der var blevet anmodet om en fortolkning af den relevante bestemmelse i direktiv 93/37/EØF (**), mente, at der var tale om en myndighed i den forstand, en sådan omtales i artikel 177, stk. 3, i EF-traktaten (†). Set i lyset af Domstolens kendelse i CILFIT-sagen (‡) mente den østrigske domstol dog ikke, at man kunne bebrejde Bundesvergabeamt ikke at have forelagt sagen for EF-Domstolen.

2. Andet spørgsmål

Undersøgelserne har ikke afsløret nogen tilfælde, hvor et aktstykke fra en fællesskabsinstitution er blevet erklæret ugyldigt, men der har været tilfælde, hvor der er taget beslutninger af midlertidig karakter, der havde opsættende virkning på en fællesskabsretsakt.

I Tyskland har striden omkring den fælles udformning af bananmarkedet givet anledning til flere beslutninger om midlertidige foranstaltninger med henblik på at sætte visse dele af ordningen ud af kraft:

a) Baggrunden for sag nr. C-68/95

En importør havde ansøgt om supplerende importlicens for tredjelandsbananer mod betaling af den importafgift, der var gældende for toldkontingenter for bananer fra tredjelands og ikke-traditionelle AVS-bananer (som var på 100 ECU pr. tons på daværende tidspunkt).

(*) Sag B 2300/95-18; endnu ikke offentliggjort.

(†) Rådets direktiv 93/37/EØF af 14. juni 1993 om samordning af fremgangsmåderne med hensyn til indgåelse af offentlige bygge- og anlægskontrakter; EFT nr. L 199, s. 54.

(‡) I mellemtiden har Bundesvergabeamt indgivet et præjudicielt spørgsmål til Domstolen (sag nr. C-44/96).

(§) Domstolens dom af 6. oktober 1982, CILFIT, 283/81, Sml. s. 3415.

Som særlige omstændigheder anførte han, at han i referenceperioden havde importeret mindre end under normale omstændigheder, da hans leverandør ikke havde levet op til sine kontraktuelle forpligtelser. Han tilføjede, at han ville gå konkurs inden længe, hvis han ikke fik tildelt den ønskede supplerende mængde.

Hans anmodning om en foreløbig retskendelse blev afvist af Verwaltungsgericht Frankfurt/Main (forvaltningsdomstolen i Frankfurt am Main), og han fik heller ikke medhold i appelsagen ved Hessische Verwaltungsgerichtshof.

Forvaltningsdomstolen begrundede sit afslag (¶) med, at en imødekommelse af kravet ville foregribe selve sagen og i praksis sætte forordning nr. 404/93 (¶) ud af kraft.

En imødekommelse ville endvidere forudsætte, at Domstolen erklærede den pågældende forordning ugyldig. Det faktum, at appelsagen om delvis ophævelse af forordningen (¶), som Tyskland havde indbragt, var blevet afvist, gjorde imidlertid en sådan beslutning usandsynlig.

I en kendelse af 25. januar 1995 (¶) ophævede Bundesverfassungsgericht den dom, Verwaltungsgerichtshof havde afsagt.

Ifølge Bundesverfassungsgericht udgjorde den tidligere afsagte dom en krænkelse af den garanti for effektiv juridisk beskyttelse af de personlige rettigheder i forhold til de offentlige myndigheder, sådan som den forefindes i artikel 19, paragraf 4, i forfatningen. Forfatningsdomstolen var bl.a. af den mening, at forordning nr. 404/93 gav mulighed for at tage særlige hensyn i situationer, der var af afgørende betydning for økonomiske aktører, således at anvendelsen af midlertidige foranstaltninger ikke nødvendigvis ville have været i modstrid med ovennævnte forordning (¶). Desuden havde Verwaltungsgerichtshof ikke undersøgt, om den tyske regerings undladelse af at gennemføre disse bestemmelser udgjorde en krænkelse af beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder, sådan som den også findes på fællesskabsplan.

Sagen blev på ny indbragt for Verwaltungsgerichtshof, der gennemførte midlertidige foranstaltninger, der pålagde de tyske myndigheder at udstede yderligere importtilladelser til ca. 2 500 tons bananer til en toldafgift af 100 ECU pr. tons. Desuden indbragtes der forskellige præjudicielle spørgsmål for Domstolen, dels vedrørende gennemførelsen af visse bestemmelser i forordning nr. 404/93 i forbindelse med GATT samt gyldigheden af Kommissionens forordning nr. 478/95 (¶), dels spørgsmålet om, under hvilke forhold en national domstol kan

(¶) Verwaltungsgerichtshof Hessen, Beschluß vom 23. 12. 1994, 8 TG 3430/94, Europarecht 1995 p. 86-90.

(¶) Rådets forordning (EØF) nr. 404/93 af 13. februar 1993 om fællesmarkedsordningen for bananer; EFT nr. L 47 af 25. 2. 1993, s. 1.

(¶) Domstolens dom af 5. oktober 1994, Forbundsrepublikken Tyskland mod Rådet for den Europæiske Union, Sag C-280/93, Sml. af Domstolens afgørelser s. I-4973.

(¶) Bundesverfassungsgericht, Beschluß vom 25. 1. 1995, 2 BvR 2689/94 — 2 BvR 52/95, Europarecht 1995 s. 91-95.

(¶) Domstolen refererede til Domstolens kendelse af 29. juni 1993, Tyskland mod Rådet, C-280/93 R, Sml. 1993-I, s. 3667.

(¶) Kommissionens forordning (EF) nr. 478/95 af 1. marts 1995 om supplerende bestemmelser for anvendelsen af Rådets forordning (EØF) nr. 404/93, for så vidt angår ordningen vedrørende toldkontingenter for indførsel af bananer til Fællesskabet og om ændring af forordning (EØF) nr. 1442/93; EFT nr. L 49 af 4. 3. 1995, s. 13.

tillade midlertidige foranstaltninger, der fraviger bestemmelserne i en fællesskabsforordning (¹).

b) Baggrunden for sag nr. C-182/95

Efter at de ovennævnte kvoter var opbrugt, anmodede den samme importør de tyske toldmyndigheder om tilladelse til at importere endnu en ladning bananer uden importtilladelse og uden at afholde de 850 ECU pr. tons i importafgift, der er fastsat i artikel 18, paragraf 2, i forordning nr. 404/93. Bundesverfassungsgericht afviste i en kendelse af 26. april 1995 (²) den ankesag, importøren havde anlagt, og som var rettet mod denne beslutning, og mod Kommissionens forordning nr. 478/95, uden at have realitetsbehandlet sagen med den begrundelse, at de øvrige appelmuligheder ikke var udtømte, og at de almindelige domstole har kompetence til at behandle sager vedrørende fællesskabsrettens eventuelle uforenelighed med national lovgivning.

Sagsøgeren indbragte derefter sagen for Finanzgericht Hamburg, der med udgangspunkt i midlertidige foranstaltninger tillod ham at importere ca. 2 500 tons bananer uden behov for tilladelse; den tyske domstol stillede ligeledes præjudicielle spørgsmål til Domstolen (³). Imidlertid annullerede Bundesfinanzhof ved en kendelse af 22. august 1995 ovennævnte midlertidige foranstaltninger med den begrundelse, at der ikke var juridisk grundlag for sådanne foranstaltninger (⁴), hvorefter Domstolens præsident ved beslutning af 8. september 1995 indstillede den præjudicielle sag.

c) Baggrunden for sagerne C-364 og C-365/95

Toldmyndighederne krævede derefter afgiftsbetaling for de bananer, der var importeret uden tilladelse. Sagsøgeren henviste til den udsættelse af gennemførelsen af beslutningen, som Finanzgericht Hamburg havde tilstået ham, indtil Domstolens afgørelse i sagen C-182/95 forelå.

Finanzgericht har stillet de samme spørgsmål til Domstolen som i sag nr. C-182/95 (⁵). Finanzgericht Hamburgs dom er endvidere i mellemtiden blevet stadfæstet af Bundesfinanzhof i en kendelse af 9. januar 1996.

I Nederlandene har præsidenten for College van Beroep voor het Bedrijfsleven i sin afgørelse af 24. maj 1995 (⁶) som en foreløbig forholdsregel suspenderet gennemførelsen af Kommissionens beslutning 95/119/EF (⁷), der indeholder et generelt forbud mod indførsel af fiskerivarer fra Japan. Med udgangspunkt i de kriterier, Domstolen havde lagt til grund for sin dom af

21. februar 1991 (⁸) (skønt det i påkommende tilfælde drejede sig om nationale gennemførelsesforanstaltninger til en forordning), har præsidenten analyseret Kommissionens beslutning grundigt. Han kom til den konklusion, at der forelå alvorlig tvivl om gyldigheden af denne fællesskabsretsakt, idet den rapport, der var udarbejdet af Fællesskabets eksperter, og som lå til grund for forbuddet, ikke kunne retfærdiggøre et totalt importforbud. Fravigelsen fra gennemførelsen af beslutning 95/119/EF forudsætter, at de nederlandske myndigheder står for den nødvendige kontrol med henblik på at sikre, at de pågældende produkter ikke frembyder nogen fare for dyrs og menneskers liv og helbred (⁹). Præsidenten stillede endvidere et præjudicielt spørgsmål vedrørende gyldigheden af beslutning 95/119/EF (¹⁰).

Med hensyn til gyldigheden af bestemmelser i fællesskabsretten er det endvidere værd at nævne Bundesverfassungsgerichts dom af 22. marts 1995 (¹¹), der dømte i en strid, der involverede forbundsregeringen og flere tyske delstater omkring direktiv 89/552/EØF (¹²). Skønt forfatningsdomstolen konstaterede, at delstaternes rettigheder var blevet krænket, idet forbundsregeringen ikke på rimelig vis havde forsvaret disses interesser i Ministerrådet, afslog den, idet andragendet blev afvist, anmodningen om at beslutte, at direktivet i konsekvens heraf ikke havde nogen tvingende retseffekt i en af de pågældende delstater.

3. Tredje spørgsmål

I en dom af 12. april 1995 (¹³) suspenderede det belgiske Conseil d'État som en foreløbig forholdsregel gennemførelsen af en administrativ beslutning, der var taget med udgangspunkt i et kongeligt dekret af 14. maj 1991 (¹⁴), og ifølge hvilken godkendelse af et alarmsystem var blevet nægtet, med den begrundelse, at Kommissionen ikke havde været inddraget i en forudgående informationsprocedure vedrørende dekretet, som det er foreskrevet i artikel 8 i direktiv 83/189/EØF (¹⁵). Da Kommissionen ikke var blevet informeret om dekretet, konkluderede Conseil d'État, at dekretet ikke havde nogen retsvirkning. Denne dom er interessant, idet Conseil d'État uden at stille præjudicielle spørgsmål om direktivets direkte virkning til Domstolen har konkluderet, at dekretet ingen retsvirkning havde, medens der i et søgsmål med påstand om nedlæggelse af forbud anlagt af samme sagsøger ved handelsretten i Liège (¹⁶), af denne ret, i dommen af 20. juni 1994, var blevet stillet præjudicielle

(¹) Forelæggelseskendelse af 9. februar 1995, C-68/95.

(²) 2 BvR 760/95, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1995, s. 412-413.

(³) Forelæggelseskendelse af 19. maj 1995, sag nr. C-182/95, cf. Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1995, s. 413.

(⁴) Bundesfinanzhof, Beschluß vom 22. 8. 1995, VII B 153, 154, 167, 172/95, Recht der Internationalen Wirtschaft 1995, s. 871-873.

(⁵) Forelæggelseskendelse af 22. og 27. september 1995, forenede sager nr. C-364 og C-365/95. Disse kendelser bringer ikke nye spørgsmål op, men refererer til spørgsmålene i sag nr. C-182/95.

(⁶) Afgørelse fra præsidenten for College van Beroep voor het Bedrijfsleven af 24. maj 1995, Affish B.V. mod Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees, AB 1995, nr. 443.

(⁷) EFT nr. L 80 af 8. 4. 1995 s. 56.

(⁸) Forenede sager C-143/88 og C-92/89, Zuckerfabrik, Sml. 1991, s. 415.

(⁹) Det er værd at henlede opmærksomheden på dommen fra en engelsk domstol, hvor tvivlen omkring gyldigheden af samme Kommissionsbeslutning ikke foranledigede den engelske domstol til at annullere beslutningen (dom af 12. juni 1995, The Queen mod Secretary of State, for Macrea Seafoods Ltd., High Court of Justice, Queen's Bench Division).

(¹⁰) Sag nr. C-183/95, ikke afsluttet.

(¹¹) Bundesverfassungsgericht, Urteil vom 22. 3. 1995, 2 BvG 1/89, Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts Bd. 92 s. 203-245, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1995, s. 277-284.

(¹²) Rådets direktiv af 3. oktober 1989 om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-radiospredningsvirksomhed 89/552/EØF; EFT nr. L 298 af 17. 10. 1989, s. 23.

(¹³) Conseil d'État, dom nr. 52.788 af 12. april 1995.

(¹⁴) Kongeligt dekret af 14. maj 1991 vedrørende godkendelsesprocedure for alarmsystemer og -centraler omhandlet i loven af 10. april 1990 om vagt- og sikkerhedsselskaber.

(¹⁵) Jævnfør fodnoten på s. 179.

(¹⁶) Præsidenten for handelsretten i Liège, 20. juni 1994. Sagen C-194/94 er endnu ikke afsluttet.

spørgsmål vedrørende bl.a. direktivets direkte virkning og de nationale domstoles forpligtelse til at afvise gennemførelsen af den pågældende nationale tekniske norm, som Kommissionen ikke var blevet informeret om.

I sin dom af 30. marts 1995⁽¹⁾ har den italienske forfatningsdomstol tydeliggjort og endda udvidet rækkevidden af det vigtige princip, der kom til udtryk i dens foregående dom nr. 384 af 7. november 1994⁽²⁾. Princippet består i, at domstolen forbeholder sig retten til at ophæve regionale love, der er i modstrid med fællesskabsretten, hvis centralregeringen har anlagt en appelsag ved ovennævnte domstol med henblik på at forhindre en sådan regional lovs ikrafttræden.

I påkommende tilfælde drejede det sig om en lov fra Sicilien, i kraft af hvilken mulighederne for tilskud var udvidet til at omfatte fiskerivirksomheder, der drev fiskeri i visse havzoner, der henhørte under denne regions kompetence; da denne udvidelse ifølge regeringens kommissær på Sicilien udgjorde en ny form for statsstøtte, som beskrevet i artikel 92 i EF-traktaten, skulle forslaget til denne regionale lov have været meddelt Kommissionen i henhold til artikel 93, således at Kommissionen havde mulighed for at kontrollere, om lovforslaget var foreneligt med fællesskabsretten.

Som begrundelse for dommen anførte den italienske forfatningsdomstol først og fremmest, at det i henhold til den forpligtelse, der i medfør af traktatens artikel 5 påhviler den italienske regering til på ingen måde at hindre gennemførelsen af Fællesskabets mål, ville have været en utilstrækkelig garanti at tillade vedtagelsen af en regional lov, der måtte anses for at være i modstrid med fællesskabsretten, og derefter gennem en præjudiciel dom for forfatningsstridighed pålægge de nationale domstole og myndigheder at hindre gennemførelsen af denne regionale lov. Ifølge forfatningsdomstolen var det derfor at foretrække for ikke at sige nødvendigt at forhindre en konflikt mellem fællesskabsretten og en dermed uforenelig regional lov, inden denne blev offentliggjort af regionspræsidenten. Dette skete under henvisning til den italienske forfatnings artikel 127, der giver regeringen mulighed for direkte indgriben over for regionale retsakter, hvis der er begrundet formodning om, at deres vedtagelse vil medføre krænkelse af de forfatningsmæssige bestemmelser om kompetencefordelingen mellem staten og regionerne.

Forfatningsdomstolen tog herefter stilling til det modsatte tilfælde dvs., hvor en region anfægtede gyldigheden af en statslov; dette er kun muligt, hvis loven allerede er trådt i kraft, idet de italienske regioner ikke har mulighed for at anfægte gyldigheden af nationale love, der er vedtaget af parlamentets to kamre, men som endnu ikke er bekendtgjort af republikkens præsident. Som en konsekvens heraf har forfatningsdomstolen også indrømmet de italienske regioner retten til at anfægte en lov fra statsmagten ved at indbringe den for forfatningsdomstolen, hvis den anses for at være i modstrid med fællesskabs-

retten og under forudsætning af, at den pågældende region beviser, at den har en interesse i at forfølge sagen d.v.s. at der skal være formodning om overtrædelse af de forfatningsmæssige bestemmelser, der giver regionerne lovgivende kompetence.

I sin dom af 13. juni 1995⁽³⁾ udtalte den italienske forfatningsdomstol sig om en lovbestemmelse⁽⁴⁾ overensstemmelse med artikel 3 og 10 i forfatningen⁽⁵⁾; denne bestemmelse påbød de italienske universiteter kun at ansætte lektorer i fremmedsprog på et-års kontrakter. I sin dom i de forenede sager 259, 331 og 332/91⁽⁶⁾ erklærede Domstolen, at det i henhold til artikel 48 i traktaten er påbudt at underskrive ikke-tidsbegrænsede kontrakter med lektorer i fremmedsprog, »hvor der må antages at være et permanent behov for undervisning« (punkt 17 i præmisserne). Forfatningsdomstolen mindede først og fremmest om, at den bestemmelse, som Domstolen fandt anledning til at kritisere, var den samme artikel 28 i det præsidentielle dekret nr. 382/1980, der nu blev gennemgået med henblik på at undersøge, om den var i overensstemmelse med forfatningen, og at de lektorer i fremmedsprog, der var omtalt i ovennævnte dom »Alloué II«, var arbejdstagere fra andre medlemsstater, hvorimod der i hovedsagen, hvor spørgsmålet om overensstemmelse med forfatningen var blevet rejst, var tale om lektorer fra tredjelande.

Forfatningsdomstolen erklærede desuden, at der eksisterer en direkte forbindelse mellem situationen for de lektorer i fremmedsprog, der er omtalt i Domstolens dom, og situationen for andre lektorer, idet de udøver den samme aktivitet. Således mener forfatningsdomstolen, at princippet om ligebehandling, som Domstolen omtaler i den ovennævnte dom »Alloué II«, først og fremmest skal udstrækkes til at omfatte lektorer i fremmedsprog, der enten er født med italiensk statsborgerskab eller har erhvervet det sidenhen »for at undgå urimelig diskrimination«, der ville være i modstrid med artikel 3 i den italienske forfatning.

Forfatningsdomstolen konkluderede, at dette ligebehandlingsprincip (og dermed omdannelsen af et-årige kontrakter til ikke-tidsbestemte kontrakter) også omfatter lektorer i fremmedsprog fra tredjelande; domstolen nåede frem til denne konklusion ikke med baggrund i bestemmelser i forfatningen, men derimod med henvisning til artikel 1 i lov nr. 943/1986, der sikrer arbejdstagere fra lande uden for Fællesskabet, og som er bosiddende i Italien, de samme rettigheder som italienske arbejdstagere.

Ved den østrigske Verfassungsgerichtshof⁽⁷⁾ var der anlagt en sag med henblik på at få ophævet en lovbestemmelse vedrørende opretholdelse indtil den 1. januar 1997 af forbuddet mod anden form for emballage til mineralvand end glasflasker. I sin kendelse af 12. december 1995 understregede forfatningsdomstolen de nationale domstoles forpligtelse til at fortolke de

⁽¹⁾ Dom nr. 249, Il Consiglio di Stato, 1995, s. 954.

⁽²⁾ Artikel 28 i præsidentielt dekret nr. 382 af 11.7.1980.

⁽³⁾ I den italienske forfatnings artikel 3 står der, at alle borgere skal behandles ens af loven. I artikel 10, andet afsnit, står der, at »udlændinges juridiske status bestemmes af loven i overensstemmelse med regler og internationale traktater«. Den internationale retsakt, der hentydes til i påkommende tilfælde, er ILO-konvention nr. 143 fra 1973 om ligebehandling af nationale og udenlandske arbejdstagere, som Italien havde ratificeret ved lov nr. 158 af 10.4.1981.

⁽⁴⁾ Dom af 2.8.1993, Alloué II, Sml. s. 4309.

⁽⁵⁾ Sag nr. V 136/94-10; endnu ikke offentliggjort.

⁽¹⁾ Dom nr. 94, Rivista italiana di diritto pubblico comunitario, 1995, s. 59.

⁽²⁾ Se Den Tolvte Beretning til Europa-Parlamentet; EFT nr. C 254 af 29.9.1995, s. 166.

nationale love i overensstemmelse med fællesskabsretten og specielt med de direktiver, der skal gennemføres i den nationale lovgivning. Den østrigske domstol konkluderede, at en opretholdelse af forbuddet mod salg af mineralvand i anden emballage end glasflasker ikke kunne forsvares, da dette ikke var i overensstemmelse med fællesskabsretten.

Den danske Højesteret afslog i en dom af 11. maj 1995⁽¹⁾ at påbyde afbrydelse af bygningen af Øresundsbroen, idet den ikke mente, der var tale om en krænkelse af direktiv 85/337/EØF (det var også dette direktiv, det drejede sig om i den nederlandske Raad van State's dom af 16. juni 1995, som der findes et referat af ovenfor som svar på spørgsmål nr. 1). Sagsøgerens (Greenpeace) argumentation støttede sig på de dele af direktivet, der siger, at visse oplysninger om sådanne arbejders konsekvenser for miljøet skal meddeles offentligheden, før de pågældende arbejder påbegyndes. Højesteret bekræftede udtrykkeligt, at betingelserne for at påbyde midlertidige foranstaltninger skal bestemmes ud fra Domstolens retspraksis, der siger, at de nationale domstole er forpligtiget til at påbyde midlertidige foranstaltninger, hvis det viser sig, at den nationale lovgivning er i modstrid med fællesskabsretten. Set ud fra et fællesskabsretligt synspunkt er det interessante imidlertid den udtrykkelige anerkendelse af fællesskabsrettens forrang for en retsakt, der er i modstrid med denne.

Dommen fra den franske Cour de cassation af 21. februar 1995⁽²⁾ betragtes som en vigtig dom med hensyn til anerkendelse af fællesskabsrettens forrang for den nationale retspraksis.

Baggrunden for denne sag er striden om reklamer for franske alkoholiske drikke, hvor Domstolen afsagde to domme i sagen mellem Kommissionen og Frankrig den 27. februar og den 10. juli 1980, hvor artiklerne L.17 og L.18 i den franske lov om udsænkning af drikkevarer i henhold til reglerne om reklamer for alkohol blev fundet at være i modstrid med traktaten.

Herefter udsendte den franske justitsminister den 10. oktober et cirkulære, der påbød statsadvokaturen at rejse straffesag mod enhver form for reklame for importerede produkter, der krænkede artiklerne L.17 og L.18. Med henvisning til både artikel L.781-1 i loven om domstolens opbygning, artikel 171 i traktaten og de to ovennævnte domme fra EF-domstolen, mindede Cour de cassation om, »at fællesskabsretten, for nationale myndigheder, medfører et retsligt forbud mod at gennemføre nationale love, der strider mod bestemmelser i traktaten« og konkluderede, at »der i det omstridte cirkulære [...] ikke var

taget højde for rækkevidden af Domstolens domme [...], og at vedtagelsen af cirkulæret derfor var en grov fejl«.

I en dom af 23. juni 1995 har det franske Conseil d'État⁽³⁾ bekræftet, at en stat, der ikke har gennemført et direktiv i sin nationale lovgivning, ikke kan påberåbe sig direktivets direkte virkning over for tredjemand. Denne dom er helt i tråd med Domstolens dom i Marshall-sagen⁽⁴⁾. I påkommende tilfælde drejede det sig om artikel 3, stk. 1, i direktiv 89/105/EØF⁽⁵⁾. Denne artikel giver mulighed for at forlænge den frist, et lands myndigheder har til at gennemgå ansøgninger fra virksomheder, men hvis direktivet ikke er gennemført i den pågældende stats lovgivning, kan myndighederne ikke benytte sig af denne forlængelsesfrist.

I sagen Rv Secretary of State for Employment, ex parte Seymour-Smith and Perez i Det Forenede Kongerige var sagsøgerne lønmodtagere, der var blevet afskediget, inden de havde været ansat uafbrudt i mindst to år uden afbrydelse, hvilket ifølge Employment Protection (Consolidation) Act 1978 er betingelsen for, at man i tilfælde af uberettiget afskedigelse af »Industrial Tribunal« kan tilkendes erstatning. Sagsøgerne anmodede om retsligt tilsyn (Application for Judicial Review) med loven Unfair Dismissal (Variation of Qualifying Period) Order 1985, der havde ændret reglerne i 1978-loven, således at grænsen var blevet hævet fra et til to år. De fremførte navnlig, at loven fra 1985 udgjorde en indirekte diskrimination, idet færre kvinder end mænd kunne opfylde betingelserne om uafbrudt ansættelse i to år. High Court afviste sagsøgernes anmodning. Court of Appeal⁽⁶⁾ påpegede, at princippet om ligebehandling i direktiv 76/207/EØF⁽⁷⁾ var rettet mod enhver form for kønsdiskriminering, det være sig direkte eller indirekte. Skønt fællesskabsretten siger, at der skal være tale om en betydelig forskel i antal eller procentsats mellem de to køn, før man kan tale om diskriminering, bør der ikke lægges for meget i denne formulering. Det blev bevist, at der i perioden, der gik forud for afskedigelsen af sagsøgerne, havde været tale om en betydelig forskel mellem antallet og procentsatsen af mænd og kvinder både i de grupper, der havde opfyldt kravet om to års ansættelse uden afbrydelse, og i de grupper, der ikke havde. Da denne minimumsperiode rammer kvinder urimeligt hårdt, besluttede Court of Appeal efter at have gennemgået en række Domstols-beslutninger, at den var i modstrid med direktiv 76/207/EØF, medmindre den var objektivt begrundet. Hvad det sidste punkt angår, havde ministeren ikke bevist, at

⁽¹⁾ Conseil d'État, Section, dom af 23. juni 1995, SA Lilly France.

⁽²⁾ Domstolens dom af 26. februar 1986, Marshall, C-152/84, Sml. s. 723.

⁽³⁾ Rådets direktiv af 21. december 1988 om gennemsigtighed i prisbestemmelserne for lægemidler til mennesker og disse lægemidlers inddragelse under de nationale sygesikringsordninger (89/105/EØF); EFT nr. L 40 af 11. 2. 1989, s. 8.

⁽⁴⁾ Court of appeal, Civil Division, judgment of 31 July 1995, Regina v. Secretary of State for Employment, ex parte Seymour-Smith and Perez; Mure, James, Journal of the Law Society of Scotland 1995, s. 417-421.

⁽⁵⁾ 76/207/EØF: Rådets direktiv af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, fremmelse samt arbejdsvilkår; EFT nr. L 39 af 14. 2. 1976, s. 40.

⁽¹⁾ Højesterets dom af 11. maj 1995 i sag I 118/1995, Miljøorganisationen Greenpeace Danmark mod Trafikministeriet.

⁽²⁾ Cour de cassation, handelskammeret, dom af 21. februar 1995, Société United Distillers France med andre/Agent judiciaire du Trésor public med andre.

1985-loven havde forbedret jobmulighederne, og Court of Appeal konkluderede, at den diskriminerende virkning af loven fra 1985 ikke var berettiget. Det lader til, at sagen er anket til House of Lords.

Et andet tilfælde fra Storbritannien, sagen *Fitzgerald and Others v Williams and Others* (¹), omhandlede fællesskabsrettens indvirkning på Order 23, rule 1, i Rules of Supreme Court, hvori det hedder, at sagsøgeren kan være nødsaget til at betale en kaution (security for cost), navnlig i de tilfælde hvor hans sædvanlige bopæl er beliggende uden for den retskreds, hvor sagen behandles. Dette spørgsmål er gentagne gange blevet indbragt for de engelske domstole; Court of appeal fandt i 1990 i sagen *Berkeley Administration Inc. v McClelland*, at Order 23 ikke var i modstrid mod artikel 7 i EF-traktaten, da denne bestemmelse udtrykkeligt var baseret på hjemsted og ikke på nationalitet. I den foreliggende sag havde High Court pålagt de irske sagsøgere, der var bosiddende i Irland, at betale en kaution på 100 000 £. Da sagen blev anket, anmodede sagsøgerne Court of Appeal om på ny at overveje de principper, der lå til grund for *Berkeley*-dommen, i lyset af Domstolens dom i sagen *Mund og Fester/Hædres International Transport* (²). Efter at have gennemgået denne dom, fandt Court of Appeal, at en engelsk domstol i henhold til artikel 6 og 220 i EF-traktaten aldrig burde benytte beføjelserne i Order 23 til at pålægge en sagsøger, der er statsborger og bosiddende i et andet land, der har undertegnet Bruxelles-konventionen, at betale kaution, medmindre alt taler for, at det vil være forbundet med store vanskeligheder at efterkomme beslutningerne i den pågældende stat. I forbindelse med den pågældende sag var det ikke nødvendigt at tage stilling til, om dette forbehold skulle tages i betragtning i forbindelse med fællesskabsretten. Eftersom efterkommelsen af dommen i Irland ikke bød på nogen form for vanskeligheder, burde der ikke have været forlangt kaution af sagsøgerne.

Ved en dom af 31. maj 1995 (³) afviste et kammer i den tyske Bundesverfassungsgericht en anke fra en privatperson (Verfassungsbeschwerde), der ønskede at påvise, at fordelingen af sæder i Europa-Parlamentet var i modstrid med den tyske forfatning, ifølge hvilken de enkelte vælgeres stemme skal have nogenlunde samme vægt: dette er ikke tilfældet, idet Tysklands befolkning svarer til ca. 22 % af EU's befolkning, medens de

tyske medlemmer af Europa-Parlamentet kun indtager 16 % af pladserne i Europa-Parlamentet.

Med udgangspunkt i dommen af 12. oktober 1993 vedrørende Maastricht-traktaten (⁴) understregede domstolen forskellen mellem Europa-Parlamentets og de nationale parlamenters rolle. Ifølge den tyske domstol er den demokratiske ret til magtudøvelse overført til Fællesskaberne via de nationale parlamenter, og Europa-Parlamentet har kun en supplerende rolle at spille i denne sammenhæng. Som en konsekvens heraf er det på nationalt niveau, at vælgerens lighed skal sikres.

Den »vægtede« fordeling af sæderne i Europa-Parlamentet retfærdiggøres desuden, stadig ifølge den tyske domstol, af det faktum, at der ifølge international ret er tale om ligeberettigede medlemsstater, uanset deres indbyggerantal, men når dette er sagt, tager systemet dog hensyn til, at EU er »andet og mere« end summen af antallet af medlemsstater, idet antallet af indbyggere i de enkelte stater har indflydelse på antallet af de pågældende staters medlemmer i Europa-Parlamentet.

I sagen *McClelland & Tate* (⁵) anerkendte den (irske) High Court de involverede parters ret til fra staten at få udbetalt erstatning for den tort, de pågældende har lidt som følge af manglende gennemførelse af et direktiv: Irland var forpligtiget til at gennemføre direktiv 79/7/EØF (⁶), men High Court mente, at dette direktiv først blev endeligt gennemført i den irske lovgivning i 1992, efter at visse bestemmelser i den irske lovgivning (der var blevet vedtaget i 1986), og som var diskriminerende mod gifte kvinder, var ophævet. Domstolen mente, at gifte kvinder, der havde lidt tort i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelse, kunne anmode staten om erstatning for denne tort inden for rammerne af den irske lovgivnings regler om forældelsesfrister.

High Court mente under henvisning til *Emmont*-dommen (⁷) og de senere præciseringer i *Steenhorst-Neerings*- (⁸) og *Johnson*-dommene (⁹), at disse nationale bestemmelser vedrørende ankefristerne var i overensstemmelse med fællesskabsretten, idet de på ingen måde hindrede udførelsen af de rettigheder, der var anerkendt af fællesskabsretten, men blot begrænsede den periode, for hvilken der kunne opnås refusion, til (i dette tilfælde) seks år forud for anlæggelsen af sagen.

(¹) Court of Appeal, Civil Division, judgment of 20 December 1995 1. *Fitzgerald and others/Williams and others* — 2. *O'Regan and others/Same*.

(²) Domstolens dom af 10. februar 1994, C-398/92, Sml. s. I-467. I denne sag afgjorde domstolen, at det i henhold til artikel 7 i EØF-traktaten set i sammenhæng med artikel 220 i samme traktat samt Bruxelleskonventionen ikke er tilladt i civilretlige bestemmelser, hvor dommen skal udføres på nationalt område, kun at tillade arrest, hvis det i modsat fald sandsynliggøres, at denne udførelse umuliggøres eller i det mindste besværliggøres betydeligt, medens den, hvis det drejer sig om en dom, der skal udføres i en anden medlemsstat, kun giver tilladelse hertil, hvis gennemførelsen finder sted i udlandet.

(³) 2 BvR 635/95; *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* 1995, s. 748 (resumé).

(⁴) *Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts* Bd. 89, s. 155-213.

(⁵) De forenede sager *McClelland & Tate/Min. for Social Welfare, Ireland and the A.G.; Robinson & Others/Min. for Social Welfare, Ireland and the A.G.* High Court (Ireland), judgment of 3 February 1995.

(⁶) Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring; EFT nr. L 6 af 10. 1. 1979, s. 24.

(⁷) Domstolens dom af 25. juli 1991, *Emmont*, 208/90, Sml. s. I-4269.

(⁸) Domstolens dom af 27. oktober 1993, *Steenhorst-Neerings*, C-338/91, Sml. s. I-5475.

(⁹) Domstolens dom af 6. december 1994, *Johnson*, C-410/92, Sml. s. I-5483.